

De verdienmodellen van agroforestry

Dit factsheet is bedoeld voor ondernemers die willen weten welke verdienmodellen er zijn met agroforestry. We laten in de factsheet zien dat er veel mogelijkheden zijn en dat de ondernemer ook voor meerdere opties kan kiezen. De lijst is samengesteld op basis van een groot aantal bedrijfsplannen die het Agroforestry Netwerk Gelderland de laatste tijd opstelde. Ook ontwikkelingen die we zien bij partijen in de keten zijn in dit factsheet meegenomen.

In deze factsheet:

- Wat is agroforestry?
- Wat is er bedrijfsmatig mogelijk met agroforestry?
- Zijn producten en diensten te stapelen?
- Propositie van het agroforestry-systeem
- Ontdek welke verdienmodellen passen bij jouw bedrijf

Wat is agroforestry?

Agroforestry is een landbouwsysteem waarbij op één perceel akkerbouw, groente- of veeteelt wordt gecombineerd met bomen en/of houtige gewassen. Het heeft economische, ecologische en landschappelijke voordelen ten opzichte van landbouw zonder bomen en/of struiken. Een belangrijk element is dat het gehele systeem zichzelf versterkt.

Agroforestry zet de positieve effecten van bomen en/of houtige gewassen en biodiversiteit in waardoor de opbrengst van een areaal in zijn geheel hoger wordt dan bij een monocultuur. Uit onderzoek van de Food and Agriculture Organization (FAO) bleek eerder ook dat een biodivers landschap leidt tot een hogere gewasopbrengst.

Wat is er bedrijfsmatig mogelijk met agroforestry?

Er zijn tal van mogelijkheden om extra inkomsten te genereren met agroforestry. We hebben ze gerubriceerd in drie categorieën: productiediensten, regulerende diensten en culturele diensten.

■ Productiediensten

Voeding voor menselijke consumptie

Bij houtige gewassen gaat het vooral om fruit en noten. Die kunnen zowel vers als in bewerkte vorm worden verkocht. Denk aan sap, olie, likeur, compote, jam, pasta of in gedroogde vorm. Ook kan een ondernemer aanvullende diensten aanbieden aan afnemers, zoals het kraken, sorteren, snijden, bewerken, verpakken, bewaren en afleveren van vruchten. Bij bewerking van een product blijft vaak een afvalproduct over. Ook dat kan worden verwaard, meestal als veevoer. Bolsters en doppen van noten kennen ook andere toepassingen.

Hout, biomassa of compost

Deze materialen kunnen zowel extern worden vermarkt of worden gebruikt op het eigen bedrijf. Mogelijke aanvullende diensten voor afnemers: zagen, kloven, versnipperen, drogen, verwerken, bewaren en afleveren.

Voedsel voor vee

Dieren eten graag houtige gewassen. Net als gras bevatten bladeren en takken ruw eiwit, ruw vet en ruwe celstof. Ook bevatten bladeren en takken een hoger gehalte aan macro- en micro-elementen dan gras. Denk aan calcium, fosfor, magnesium, natrium, kalium, ijzer, mangaan, koper, zink, kobalt, selenium en borium. Deze elementen hebben een gunstig effect op de groei, vleeskwaliteit, vruchtbaarheid, het immuunsysteem en de botten en klauwen van dieren.

Geneeskrachtige stoffen

Veel planten bevatten geneeskrachtige stoffen. Zo bevat het blad van de wilg een pijnstillend middel. Het blad van de walnoot bevat een middel dat goed helpt tegen eczeem. Verder zit er tannine in bladeren en takjes. Die stof zorgt voor een betere eiwitvertering in de pens bij koeien. Daardoor gaat de methaanuitstoot omlaag.

■ Regulerende diensten

Reiniging

De meest bekende toepassing van houtige gewassen is als riparische bufferzone naast watergangen. Dat leidt tot minder uitspoeling van nutriënten. Ook nemen diep wortelende houtige soorten een deel van de mineralen op. Die zouden anders uitspoelen, omdat gangbare gewassen daar niet bij kunnen. Waterschappen en waterwinbedrijven hebben er vanwege de waterkwaliteit belang bij dat zo weinig mogelijk nutriënten en mineralen in het water terechtkomen. We zien dat ze inmiddels ook vergoedingen verstrekken voor de aanleg van riparische bufferzones. Een andere toepassing van houtige gewassen is de afvang van fijnstof en ammoniak als er vee wordt gehouden in een agroforestry-systeem. Houtige gewassen voorkomen daarmee verdere verspreiding in de omgeving.

Erosie

Houtige gewassen dwars op de hoogtelijnen voorkomen (wind) erosie. Op die manier blijft de vruchtbare topklaag beter behouden. Ook wordt voorkomen dat water van een perceel wegspoelt. Met name in glooiende gebieden kan dit voor een bedrijf van waarde zijn.

Fysieke bescherming

Houtige gewassen bieden vee fysieke bescherming tegen bijvoorbeeld zon, wind en harde regenbuien. Dat verbetert het welzijn van de dieren en leidt tot minder uitval. Houtige gewassen helpen daardoor productieverlies van melk, eieren en vlees

voorkomen. Ook eenjarige gewassen zijn gebaat bij een fysieke bescherming. Onderzoek toont aan dat windbreking leidt tot hogere opbrengsten van gewassen.

Biodiversiteit

In een aantal verdienmodellen speelt biodiversiteit een rol, aangezien er vergoedingen tegenover staan. De meest toegepaste zijn de eco-regeling in het GLB (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) en de vergoedingen vanuit ANLb (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer).

Op het bedrijf zelf trekken houtige gewassen bestuivers en natuurlijke vijanden van schadelijke insecten aan. De opbrengsten en de kwaliteit van de gewassen nemen daardoor toe en er is besparing mogelijk op gewasbeschermingsmiddelen.

Bedrijven als Friesland Campina en Vreugdenhil Dairy hebben meer biodiversiteit als bedrijfsdoelstelling. Om dat te bereiken belonen ze melkveehouders die concrete stappen zetten met een hogere melkprijs.

Vastleggen CO2

Bomen nemen CO2 op. Ook dit kan een aanvullend verdienmodel zijn, aangezien bedrijven of particulieren steeds vaker vrijwillig of via certificering hun CO2-uitstoot willen compenseren. Op die manier levert bomen planten inkomen op.

■ Culturele diensten

Recreatie

Op een camping hebben bomen en struiken diverse functies. Ze bieden vakantiegangers schaduw, privacy, windbreking, voeding, etc.

Landschappelijke waarde

Agrariërs en landeigenaren hebben recht op vergoedingen voor de aanleg en het onderhoud van landschapselementen via Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb).

Educatie

Betaalde rondleidingen op het terrein in combinatie met zelfpluk van fruit.

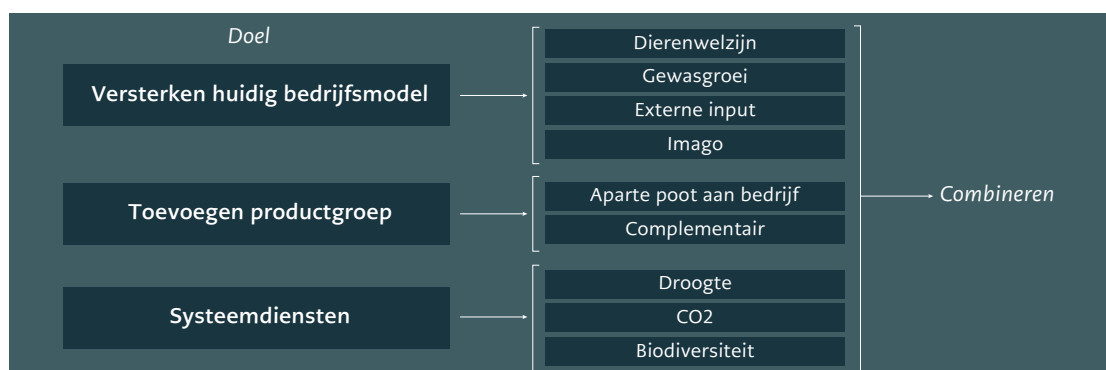
Algemeen welbevinden / beleving

Pluimveeouders geven aan dat ze met agroforestry hun imago willen versterken. Zij zeggen dat passanten genieten van een natuurlijke uitloop voor kippen en dat ze daardoor eerder kiezen voor aankoop van hun eieren via huisverkoop.

Zijn producten en diensten te stapelen?

De bovengenoemde verdienmodellen zijn stapelbaar. Een ondernemer maakt daarin eigen keuzes. Die zijn mede afhankelijk van de locatie, grondsoorten, aard van het agrarisch bedrijf en de doelen die een ondernemer wil bereiken.

Uiteindelijk is het van belang om te komen tot een goede mix van verdienmodellen die past bij de ondernemer en het bedrijf. Een goede mix van agroforestry-systemen kan leiden tot hogere opbrengsten en/of lagere kosten en tot een betere spreiding van de bedrijfsrisico's. Want het aantal producten en diensten en externe afnemers gaat omhoog.

Propositie van het totale agroforestry-systeem

De toepassing van een agroforestry-systeem in een bestaand landbouwsysteem met vee, groente- of akkerbouwgewassen biedt oplossingen voor de huidige beleidsmatige en maatschappelijke uitdagingen zoals klimaat, waterkwaliteit, dierwelzijn, milieu, duurzaamheid, biodiversiteit en sociaal-economische verbinding.

Consumenten tonen zich gevoelig voor het verhaal van een product. Diverse onderzoeken tonen aan dat consumenten tot een bepaalde hoogte meer willen betalen voor producten die zijn gemaakt met oog voor maatschappelijke uitdagingen.

In de winkel liggen vele producten met certificeringen en keurmerken als bio, Beter Leven, Global Cap en Planet Proof. Ook kopen consumenten graag producten rechtstreeks bij de boer als ze vertrouwen hebben in de visie van de ondernemer en de manier waarop die visie gestalte krijgt in de bedrijfsvoering.

Ook agroforestry geeft ondernemers de mogelijkheid om onderscheidend te zijn. Agroforestry-producten zijn niet alleen lekker en voedzaam. Ze dragen ook bij aan oplossingen voor de maatschappelijke opgaves. Daarbij is het van belang dat ondernemers duidelijk maken dat hun producten zich onderscheiden van reguliere producten. Certificering, storytelling en marketing helpen om het verhaal van een product te laden en daarmee extra waarde te creëren.

Meer informatie over agroforestry en Agroforestry Netwerk Gelderland

Bij innovaties in het bedrijf spelen veel factoren een rol. Dat is bij de keuze voor een agroforestry systeem niet anders. Binnen het agroforestry netwerk gelderland staat team van specialisten klaar om jou te helpen om te bepalen wat bij jouw bedrijf past op gebied van visievorming, beplantingskeuzes, bedrijfsmanagement, aanpak en fasering.

Het Agroforestry Netwerk Gelderland ondersteunt agrarische ondernemers bij de toepassing van rendabele agroforestry op hun bedrijf. Het netwerk heeft nauwe banden met de provinciale netwerken elders in het land en werkt samen met de internationale European Agroforestry Federation (EURAF) en het Agroforestry Netwerk Nederland.

Het Agroforestry Netwerk Gelderland voorziet niet alleen agrariërs, maar ook overheden en andere stakeholders van informatie en advies. De afgelopen jaren hebben al meer dan 200 grondeigenaren en gebiedspartijen informatie en advies ingewonnen. Met gesprekken op locatie wordt op bedrijfsniveau gewerkt aan toekomstperspectief voor agrariërs. Het advies is op maat en passend bij het bedrijf en de ondernemer.

Meer informatie is te vinden op www.agroforestrygelderland.nl of stel je vraag via info@agroforestrygelderland.nl

[Agroforestry Gelderland](http://www.agroforestrygelderland.nl)

[Planbureau voor de Leefomgeving](http://www.planbureau.nl)
[Ecosysteemdiensten](http://www.planbureau.nl/eosysteemdiensten)

Deze factsheet is geproduceerd in opdracht van het Agroforestry Netwerk Gelderland

Auteur: Jacob Haalstra, Advisie Agroforestry

Redactie: Ruben Temming, Vormgeving: Evelien Nijenhuis

Eindredactie: Dyon Temming, Agroforestry Netwerk Gelderland

Mogelijk gemaakt door: